

CONCEPTUL CRIMINOLOGIC DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Conf. univ. dr. Vitalie Ionașcu

*Prodecan, Facultatea Drept, Ordine Publică și Securitate Căivă,
Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova*

Abstract

Domestic violence is a social problem of contemporary communities, including the Republic of Moldova, because it has not yet found effective preventive solutions and there is no consensus on the coherent definition of domestic violence, especially when it comes to the criminological side of this phenomenon.

Therefore, following the research of the specialized literature and various normative acts, we can define the crime of domestic violence as a negative social-legal phenomenon, with mass character, variable from a historical point of view, which consists of all illegal acts (crimes and misdemeanors) committed intentionally against family members, as a rule, for the purpose of controlling and dominating them which causes physical, psychological or material damage, committed in a certain territory, in a certain period of time characterized by quantitative indices (level and dynamics) and qualitative (structure and character).

Keywords: *violence, woman, child, family member, crimes, contraventions, social problem, power, abuse, domination, partner, repeated, suffering, psychological, material damage.*

Introducere

Caracterul de problemă socială a violenței în familie este determinat de faptul că, în accepțiune sociologică, acest fenomen este considerat „o condiție nocivă pentru societate care provoacă îngrijorarea populației și captează atenția publică, generând preocupări și controverse ce pot determina, în final, acțiuni colective de soluționare”¹.

În acest segment de cercetare, M.S. Rădulescu consideră că orice problemă socială întrunește cumulativ două condiții:

a. condiția obiectivă – constituie un conținut real, măsurabil și evidențiat în statistici oficiale;

¹ Rădulescu M.S., *Devianță, criminalitate și patologie socială*, Ed. Lumina Lex, București, 1999, p. 166.

b. condiția subiectivă – este constituită din îngrijorările legitime pe care problema în cauză le provoacă unui număr semnificativ de persoane².

Cu toate că violența este un concept cunoscut și des utilizat în literatura de specialitate, totuși nu găsim o noțiune corespunzătoare, unitară și unanim acceptată.

Aceeași opinie o are autorul N. Corcea, care a constatat că „nu există un consens universal asupra definiției violenței, cele din urmă, reflectând valorile societății, sunt influențate de considerente istorice, filozofice, sociologice și criminologice”³.

Cercetătoarea D.L. Hogaș, la fel, identifică o divergență referitoare la definirea noțiunii de „violență”, definind-o drept „un abuz de putere, fiind legată, aproape întotdeauna, de o poziție de putere și de impunerea acestei puteri asupra celorlalți”⁴.

Indiferent care ar fi definițiile violenței, ele descriu comportamente acceptabile sau neacceptabile și stabilesc pragul dincolo de care intervenția socială este îndreptată spre a menține ordinea socială⁵.

Dicționarul de psihologie socială identifică violența ca fiind sinonim cu agresivitatea, „formă de comportament învățat, care se manifestă cu tărie, determinând adesea săvârșirea crimelor”⁶.

Autorul N. Corcea definește violența, din punct de vedere psihologic, drept „comportament agresiv, manifestat pe căi indezirabile social, fiind evidențiată ideea de putere, de dominație, de folosire a superiorității fizice asupra celuilalt”⁷.

Într-o altă accepțiune, violența este „o acțiune umană ce presupune intensitate, brutalități, aceasta fiind îndreptată împotriva unei persoane, situații, instituții, comunități sau oricărui obiect, acțiune în urma căreia obiectul poate fi distrus”⁸.

Alți autori consideră că „violența e un posibil răspuns la o situație de frustrare”, iar „frustrarea este numai o condiție care favorizează agresiunea”⁹.

De altfel, utilizând speculativ conceptele „eros” și „thanatos” ca pe instincte generatoare de viață și moarte, Sigmund Freud susține că „agresivitatea este

² Nistoreanu Gh., Păun C., *Criminologie*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1994, p. 44.

³ Rădulescu S.M., *Sociologia violenței (intra)familiale: victime și agresori în familie*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, p. 48.

⁴ Hogaș D.L., *Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal*, Ed. „Lumen”, Iași, 2010, p. 38.

⁵ Corcea N., *Identificarea etimologică a termenului „Violența în familie”*, în *Revista națională de drept* nr. 1/2015, p. 48.

⁶ Tucicov-Bogdan A., *Dicționar de psihologie socială*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 9.

⁷ Corcea N., *Identificarea etimologică a termenului „Violența în familie”*, în *Revista națională de drept* nr. 1/2015, p. 48.

⁸ Florea B., *Violența în familie – etiologie și forme de manifestare*, în *Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane*, vol. 14, Ed. Agronaut, Cluj-Napoca, 2005, p. 271.

⁹ *Idem*.

instinct și că în consecință împotriva ei nu se poate face mare lucru”¹⁰. Când agresivitatea depășește cadrul definit prin supraviețuire, nefiind motivată de nevoile individului și ale speciei, ea capătă un aspect distructiv și negativ.

Aristotel, cercetând „omul ca ființă socială – în afara societății acesta având manifestări de fiară”, consideră violența ca fiind lipsa educației și a cunoașterii, iar în antiteză Hobbes este unul dintre filozofii care afirmă că violența ține de esența naturii umane¹¹.

Analizând deosebirile și legătura dintre conceptul de agresivitate și violență, D. Sălăvăstru este de părerea că există trei criterii de diferențiere a acestora:

- de ordin topologic conform căruia agresivitatea este o tendință internă care se actualizează sau se materializează prin violența externă;

- de ordin funcțional conform căruia agresivitatea este o potențialitate ce ține de gândire și analiză ce permite dirijarea acțiunii, în timp ce violența este o acțiune adaptată unui obiectiv ce trebuie atins;

- de ordin etic, care ne trimite la ideea că agresivitatea, în anumite situații este acceptabilă pentru a înfrunța anumite probleme, iar violența în calitatea de acțiune ce produce durere și suferință este inacceptabilă¹².

Literatura de specialitate sociologică leagă conceptul de violență de transgreașarea normelor sociale, de dezordinea, insecuritatea, definind comportamentul ca fiind unul deviant, „care se poate datora fie unor influențe genetic formative, fie socializatoare deficitare, sau unor experiențe traumatizante care au modificat dezvoltarea personalității, fie incapacității de a face față situațiilor de stres și tensiunilor emoționale”¹³.

Autoarea D.L. Hogaș susține că, „dacă inițial violența a fost definită ca o perturbare a stării naturale, normale, legale a omului, definirea ei a devenit tot mai dificilă în perioada în care regulile, normalitatea și legalitatea sunt concepute după parametri variabili”¹⁴.

Analizând multitudinea de idei și definiții ale conceptului de violență, în sensul prezentului studiu, îl putem defini drept o reacție în lanț a unor comportamente neacceptabile și agresive, manifestate prin impulsivitate, brutalitate sau vehemență de o anumită intensitate, fiind îndreptată împotriva unor persoane, situații, instituții, comunități sau oricărui obiect care se poate datora unor influențe genetic formative, socializării deficitare, experiențelor traumatizante sau frustrării.

¹⁰ Ciobanu Ig., *Criminologie*, Universitatea de Stat din Moldova, Tipografia Centrală, Chișinău, 2011, p. 125.

¹¹ Ogein A., *Sociologia devianței*, Ed. Polirom, Iași, 2002, p. 30.

¹² Sălăvăstru D., *Psihologia educației*, Ed. Polirom, Iași, 2004, p. 260.

¹³ Rădulescu M.S., *Devianță, criminalitate și patologie socială*, Ed. Lumina Lex, București, 199, p. 119.

¹⁴ Hogaș D.L., *Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal*, Ed. „Lumen”, Iași, 2010, p. 22.

Prin urmare, s-a demonstrat, statistic, că întotdeauna crizele acumulate (războaie, revoluții, crize economice majore) sunt însoțite de creșteri spectaculoase ale criminalității și ale violenței în special.

Violența nu are ca unică determinare criza socială, cauzalitatea acesteia având un spectru mult mai larg, dar prin aceasta se relevă rolul important pe care dezechilibrele sociale îl joacă în producerea criminalității violente.

Metodologia cercetării

La baza elaborării cercetării au fost utilizate numeroase metode și principii. Au fost utilizate următoarele metode: *metoda analizei, metoda documentară, metoda studiului comparat, metoda logică* etc.

Analiza profundă a tuturor aspectelor și conceptelor a fost posibilă datorită aplicării următoarelor principii: *principiul științific, principiul obiectivității precum și principiul dialectic.*

Idei principale ale cercetării

Un caz particular îl constituie criminalitatea de violență în familie care predomină în societatea modernă și în ultima perioadă a fost scoasă în evidență.

Constatăm cu regret că nici literatura de specialitate criminologică nu oferă o definiție bine argumentată a conceptului de violență în familie.

În acest perimetru de cercetare, considerăm oportun să cităm definițiile propuse de autorii ruși. Astfel, autorul V.I. Șahov apreciază că „violența în familie reprezintă totalitatea acțiunilor ilegale cu caracter fizic, psihologic sau sexual, caracterizate printr-un pericol social, săvârșite de către un membru al familiei în privința unui alt membru al familiei, împotriva voinței victimei, indiferent de consecințele survenite”¹⁵.

Totodată, un alt cercetător rus, A.N. Fateev, definește fenomenul violenței în familie drept un „ansamblu de infracțiuni, contravenții și alte acțiuni care nu constituie fapte ilegale, dar contravin standardelor unanim acceptate în societate referitoare la comportamentul în familie”¹⁶.

O părere similară o împărtășește autoarea rusă L.A. Kolpakova, conform căreia „violența în familie constituie o acțiune ilegală, fizică sau psihică, săvârșită față de un membru al familiei de către un alt membru care se caracterizează prin predispoziția de a repeta sau de a extinde treptat un conflict cu scopul de a provoca daune fizice, morale sau materiale”¹⁷.

¹⁵ Șaclov V.I., *Violența în familie: drept penal și criminologic*, Iaroslav, 2003, p. 76.

¹⁶ Fateev A.N., *Violența în familie: experiența cercetării criminologice*, Moscova, 2006, p. 63.

¹⁷ Colpacov L.A., *Violența în familie: aspect victimologic, diferențiere responsabilitate și chestiuni de tehnică legislativă*, Iaroslav, 2007, p. 70.

O definiție complexă și mai clară ne-o prezintă un alt autor rus, A.N. Iliășenko, care este de părerea că „criminalitatea de violență în familie presupune totalitatea faptelor social periculoase, realizate prin acțiuni sau inacțiuni, intenționate, cu aplicarea violenței sau cu amenințarea aplicării acesteia, care atentează la relațiile sociale ce țin de viața, sănătatea și integritatea corporală a persoanei, săvârșite de către un membru al familiei față de altul, indiferent de condiția conlocuirii sau locuirii separate, împotriva voinței victimei, într-o anumită perioadă de timp pe un anumit teritoriu”¹⁸.

În literatura criminologică română, conceptul fenomenului cercetat se încearcă a fi definit prin delimitarea clară a „violentei în familie” de „violența domestică”.

Astfel, Institutul pentru Cercetarea și Prevenirea Criminalității din România, punând accentul pe agresiunile exercitate îndeosebi asupra femeilor și copiilor, definește violența în familie ca fiind „utilizarea constrângerii fizice sau emoționale asupra unui alt membru al familiei, în scopul impunerii puterii și a controlului asupra acestuia” sau „ansamblul conflictelor din grupul familial, care au ca efect maltratarea partenerului sau a copilului”, iar conform concluziilor acestuia, violența în cadrul familiei „nu include doar violența fizică (omor, vătămare, lovire), ci și cea sexuală (violul marital), psihologică (șantaj, denigrare, umilire, ignorare, abandon, izolare), verbală (insultă, amenințare) și economică (privarea femeii de mijloace și bunuri vitale)”¹⁹.

M.N. Turliuc și coautorii români opinează că violența în familie sau cea intrafamilială include violența domestică, iar aceasta se referă la „actele de violență fizică, psihologică, sexuală dintre partenerii intimi stabili”. Prin urmare, „violența domestică reprezintă o serie de comportamente sistematic repetate, de atac fizic, agresivitate verbală și psihologică, sexuală și economică, pe care un partener le manifestă asupra celuilalt în cadrul oficializat al familiei sau în relația de conviețuire în același spațiu”, respectiv „violența domestică se manifestă întotdeauna în relațiile intime, cel mai adesea în spațiul restrâns și privat”²⁰.

Într-o altă accepțiune, în sens larg, violența în familie semnifică „utilizarea forței și a constrângerii de către o persoană, grup sau clasă socială, în scopul impunerii propriiei voințe asupra altora”²¹.

O alta definiție a violentei în familie ar fi: „o serie repetată de comportamente coercitive și de atac fizic, sexual și psihic pe care o persoană le manifestă față de partener, în scopul controlării și dominării acestuia, utilizând forța și/sau incapa-

¹⁸ Iliășenko A.N., *Contracurarea crimei violente*, Institutul Ministerului Afacerilor Interne al Rusiei, 2003, p. 69.

¹⁹ Turliuc M.N., Adina K.H., Oana D., *Violența în familie. Teorii, particularități și intervenții specifice*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009, p. 11.

²⁰ *Ibidem*, p. 12.

²¹ Popa J.C., *Violența în familie: conceptul și obiectul ocrotirii penale*, în *Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători*. Vol. II, ed. a VI-a, Chișinău, 2012, p. 311.

citarea de apărare a victimei, ce apare în cadrul unei relații de cuplu. Include și abuzurile de tip economic și social”²².

Din punct de vedere clinic, E. Stark și A. Flitcraft au formulat o definiție larg acceptată: „Violența domestică este o amenințare sau o provocare, petrecută în prezent sau în trecut, a unei răniri fizice în cadrul relației dintre partenerii sociali, indiferent de statutul lor legal sau de domiciliu. Atacul fizic sau sexual poate fi însoțit de intimidări sau abuzuri verbale: distragerea bunurilor care aparțin victimei; izolarea de prieteni, familie sau alte potențiale surse de sprijin; amenințări făcute la adresa altor persoane semnificative pentru victimă, inclusiv a copiilor; furturi; controlul asupra banilor, lucrurilor personale ale victimei, alimentelor, deplasărilor, telefonului și a altor surse de îngrijire și protecție”²³.

În literatura de specialitate autohtonă, constatăm, de fapt, că sunt puține studii care abordează în mod direct conceptul de violență în familie. În acest sens, cercetătoarea O. Rotari definește violența în familie drept o „serie de comportamente sistemic repetate, de atac fizic, agresivitate verbală și psihologică, sexuală și economică, pe care un partener le manifestă asupra celuilalt în cadrul oficializat al familiei sau în relația cu conviețuire în același spațiu”²⁴.

L. Gorceag și coautorii descriu violența în familie drept „orice act vătămător, fizic sau emoțional care are loc între membrii unei familii. Acesta poate include un singur episod sau mai multe acte de violență, formând un model de comportament abuziv prin exercitarea controlului”²⁵. În același sens, autorul N. Corcea crede, din punct de vedere criminologic, că „violența familială înglobează toate actele de abuz și violență, de neglijare, amenințare și abandon întreprinse la nivelul familiei de unul sau mai mulți făptuitori care în mod normal ar fi trebuit să furnizeze protecție, îngrijire și siguranță”²⁶.

Analizând multitudinea de opinii prin care s-a încercat a defini conceptul de violență în familie, identificăm mai multe caracteristici specifice acestui fenomen, și anume:

- prezența comportamentului coercitiv, abuziv și violent, manifestat fizic sau verbal;
- subiecții sunt membrii aceluiași grup familial, parteneri intimi, copii, părinți sau alte rude;
- accesul permanent la victimă;
- persistă în permanență scopul de a impune voința și controlul asupra membrilor familiei;

²² *Ibidem*, p. 312.

²³ *Idem*.

²⁴ Rotari O., *Criminologie*, Ed. ULIM, Chișinău, 2011, p. 518.

²⁵ Gorceag L., Sîrbu S., Ioniță D., *Intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie*, Bons Offices, Chișinău, 2013, p. 19.

²⁶ Corcea N., *Hotărârile Curții Europene pentru Drepturile Omului cu privire la violența în familie: cazurile contra Republicii Moldova*, în *Revista națională de drept* nr. 3/2015, p. 51.

- caracter ciclic;
- provoacă suferință fizică, psihologică sau pagube materiale.

În această ordine de idei, putem concluziona că *violența în familie constituie un comportament violent și agresiv cu caracter intenționat, manifestat față de un membru al familiei, săvârșit, de regulă, în scopul controlării și dominării acestuia care provoacă suferință fizică, psihologică sau daune materiale.*

Abordând conceptul de violență în familie din punct de vedere juridic, considerăm important momentul în care pentru prima dată în Republica Moldova legiuitorul a oferit o definiție în anul 2007, când Parlamentul Republicii Moldova a adoptat o lege organică, lege care a reprezentat, de fapt, o recunoaștere a fenomenului supus cercetării, în calitate de problemă socială, prin care și-a asumat angajamentul de a interveni în astfel de cazuri, propunând în acest scop mecanisme concrete, stabilind autorități și instituții abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie.

Astfel, în acest sens, fenomenul supus cercetării a fost definit drept „acte de violență fizică, sexuală, psihologică, spirituală sau economică, cu excepția acțiunilor de autoapărare sau de apărare a altei persoane, inclusiv amenințarea cu asemenea acte, comise de către un membru al familiei împotriva altui membru al aceleiași familii, prin care s-a cauzat victimei prejudiciu material sau moral”²⁷.

Prin urmare, una din problemele ce urmează a fi soluționate în contextul prezentelor examinări o constituie conceptul criminologic al violenței în familie și măsura în care acesta poate fi raportat la accepțiunea juridico-penală a fenomenului din care decurg consecințele specifice răspunderii penale.

Necesitatea soluționării, în mod prioritar, a problematicii semnalate derivă din însuși cadrul normativ de sancționare a violenței în familie instituit în legislația de referință a Republicii Moldova. Interpretarea sistematică a normelor penale și a normelor contravenționale din legislația consacrată în materie permite identificarea violenței în familie drept infracțiune sau contravenție.

În sensul legii penale, la art. 201¹ CP al R. Moldova violența în familie este definită ca fiind „*acțiunea sau inacțiunea intenționată comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin: a) maltratare, alte acțiuni violente, soldate cu vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății; b) izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei; c) privarea de mijloace economice, inclusiv lipsirea de mijloace de existență primară, neglijare, dacă au provocat victimei vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății*”²⁸.

²⁷ Legea Republicii Moldova nr. 45 din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 55-56 din 18 martie 2008, art. 2.

²⁸ Codul penal al Republicii Moldova, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 128-129/1012 din 13 septembrie 2002 (în vigoare din 24 mai 2009), art. 201¹ alin. (1).

În același timp, violența în familie este pedepsită și în calitate de contravenție, atunci când „*acțiunile violente, comise de către un membru al familiei în privința altui membru al familiei, au provocat vătămarea neînsemnată a integrității corporale*”²⁹.

Astfel, legislația Republicii Moldova pedepsește violența în familie prin prisma unui model mixt de sancționare, punând în fața cercetătorului următoarea întrebare: la categoria criminalității de violență în familie urmează a fi atribuite doar actele de violență sancționate penal sau și cele pedepsite contravențional?

Răspunsul la întrebarea nuanțată urmează a fi identificat prin luarea în considerație a semnificației pe care conceptul de crimă îl are în știința criminologică, în calitate de element structural al fenomenului criminalității. Vizavi de semnificația socială și juridică a crimei avută în sfera domeniului de studiu al criminologiei, literatura de specialitate a statuat două puncte de vedere în baza cărora manifestările antisociale sunt atribuite fenomenului criminalității.

Potrivit primului punct de vedere, noțiunea de „*crimă*” utilizată în criminologie nu urmează a fi redusă doar la fapta infracțională, incriminată ca atare în legea penală, ci cuprinde și alte fapte antisociale sau ilegale. Din perspectiva prezentei accepțiuni, în domeniul criminalității pot fi incluse atât violența în familie condamnabilă penal, cât și cea pedepsită contravențional.

Opiniile potrivit cărora orice faptă antisocială constituie obiectul criminologiei sunt specifice acelor specialiști care abordează criminalitatea de pe pozițiile sociologiei și psihologiei sociale³⁰.

Se arată că obiectul criminologiei îl constituie fapta penală (infracțiunea, crima, delictul), conferindu-i acestuia o accepțiune foarte largă ce depășește sfera normativului juridic. De exemplu, autorii E.H. Sutherland și D.R. Cressey susțin că obiectul criminologiei îl constituie infracțiunea ca fenomen social. Însă ei includ în concept nu numai faptele penale, ci și pe cele care privesc încălcări ale legii de natură civilă sau contravențională³¹.

Din punctul de vedere al obiectului criminologiei, prin crimă (infracțiune), de regulă, se înțelege orice încălcare a normelor din societate, indiferent dacă acestea fac sau nu obiectul unor incriminări în textele de lege³².

Confirmând aceași idee, V. Bujor și coautorii susțin că, de fapt, crima în calitate de fenomen social urmează a fi considerată „(...) drept relație (comportament) socială individuală negativă; prin atare relație socială individul manifestă o atitudine de negare a relațiilor sociale dominante în societatea dată”³³.

²⁹ Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 3-6/15 din 16 ianuarie 2009, art. 78¹.

³⁰ Pisapua G., *Fondamento et oggetto della criminologia*, Ed. Cedam, Padova, 1983, p. 14.

³¹ Sutherland E.H., Cressey D.R., *Principes de criminologie*, Ed. Cujas, Paris, 1966, pp. 11-15.

³² Sellin T., *Culture conflict and crime*, Social Science Research Council, New York, 1983, p. 15.

³³ Bujor V. ș.a., *Elemente de criminologie*, Academia MAI al RM „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 1997, p. 6.

Potrivit celui de-al doilea punct de vedere, semnificația de crimă în știința criminologică urmează a fi redusă doar la sfera ilicitului penal. În această accepțiune, criminalitatea de violență în familie include, strict, doar faptele sancționate penal, iar cele sancționate contravențional se află în afara acesteia, urmând a fi studiate din punct de vedere criminologic în perspectiva devianțelor sociale. De pe aceste poziții, unii criminologi definesc fenomenul criminalității ca fiind „ansamblul infracțiunilor penale de toate felurile într-o societate și într-o perioadă dată”³⁴.

Unii criminologi ruși apreciază că încălcările de drept, care nu constituie infracțiuni, însă care sunt strâns legate de acestea, prezintă interes pentru studiul criminologic în contextul analizării și examinării cauzelor și condițiilor de săvârșire a infracțiunilor, precum și pentru elaborarea metodelor de prevenire a criminalității; cercetarea acestor fenomene și a problemelor de contracarare, nu formează obiectul de studiu al criminologiei³⁵.

În această ordine de idei, unii cercetători români sunt de părere că „criminalitatea ca fenomen socio-uman are în componența sa întregul arsenal de comportamente umane care sunt interzise de legea penală și care reflectă individualitatea biopsihosocială a celor care au comis infracțiunea”³⁶.

Suntem de părere că știința criminologică studiază și trebuie să cerceteze conceptul de violență în familie în calitate de fenomen social negativ pentru a explica geneza acestui tip de criminalitate, a determina coordonatele biopsihosociale ale personalității infractorului și ale victimei, a stabili și analiza indicii cantitativi și calitativi, a elabora un sistem adecvat de prevenire și combatere a fenomenului.

În acest context, urmează a se stabili dacă problemele de natură criminologică pe care le comportă studiul infracțiunii de violență în familie pot fi extinse, din perspectiva domeniilor de studii ale criminologiei, și asupra contravențiilor de violență în familie. De exemplu, se poate vorbi oare despre o cauzalitate diferită generatoare a infracțiunilor de violență în familie în raport cu faptele contravenționale sau despre personalități și trăsături biopsihosociale distincte caracteristice infractorilor ce comit fapte penale de violență de cele aferente delincvențelor ce săvârșesc asemenea fapte contravenționale sau despre personalități și trăsături biopsihosociale distincte caracteristice victimelor etc.?

Astfel, dată fiind identitatea de concept existent între violența în familie de ordin penal și de cel contravențional, ca entități juridice asemănătoare după esență, însă sancționate de legi diferite, susținem ideea că aria de cercetare criminologică

³⁴ Vouin R., Leautea J., *Droit pénal et criminologie*, Presses Universitaires de France, Paris, 1965, p. 45.

³⁵ Corobeinicov B.V., Cuznețov I.F., Mincovschi G.M., *Criminologie*, Ed. Literatură juridică, Moscova, 1988, p. 4.

³⁶ Nistoreanu Gh., Păun C., *op. cit.*, p. 40.

urmează a fi extinsă și asupra actelor de violență în familie soldate cu vătămarea neînsemnată a integrității corporale, iar totalitatea faptelor de acest gen pot fi incluse în „cadrul legal” al fenomenului criminalității.

În vederea confirmării și susținerii opiniei propuse, putem înainta mai multe argumente.

Unul din argumente ar fi că, din data de 03.09.2010, momentul în care violența în familie a fost incriminată pentru prima dată în legea penal³⁷ până la ultimele modificări operate în Codul penal și Codul contravențional, din data de 16.09.2016³⁸, referitoare la incriminarea acestor fapte, violența în familie a fost considerată, în mod exclusiv, drept infracțiune, indiferent de consecințele survenite.

Un alt argument este că există o bază de date care conține informație atât despre infracțiunile de violență în familie, cât și despre contravenții, fapt ce ne permite să analizăm indicii calitativi și cei cantitativi ai fenomenului dat.

Considerăm un argument forte și prevederile Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie care definește violența în familie drept *toate actele de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică care au loc în familie sau unitatea domestică sau între foști sau actualii soți sau parteneri, indiferent de faptul dacă agresorul locuiește sau a locuit împreună cu victima*³⁹, iar Comitetul de Miniștri al statelor membre recomandă ca actele de violență în familie să fie calificate infracțiuni.

Concluzie

Prin urmare, în urma cercetării literaturii de specialitate și a diferitor acte normative, putem defini criminalitatea de violență în familie drept un fenomen social-juridic negativ, cu caracter de masă, variabil din punct de vedere istoric, care este constituit din totalitatea faptelor ilegale (infracțiuni și contravenții) săvârșite cu intenție asupra membrilor de familie, de regulă, în scopul controlării și domnării acestuia, care provoacă suferință fizică, psihologică sau daune materiale, comise pe un anumit teritoriu, într-o anumită perioadă de timp, ce se caracterizează prin indici cantitativi (nivelul și dinamica) și calitativi (structura și caracterul).

³⁷ Legea Republicii Moldova nr. 167 din 9 iulie 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 155-158 din 3 septembrie 2010.

³⁸ Legea Republicii Moldova nr. 196 din 28 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 306-313 din 16 septembrie 2016.

³⁹ Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie de la Istanbul, din 11 mai 2011, art. 3 lit. b).

Bibliografie

1. Bujor V. ș.a., *Elemente de criminologie*, Academia MAI al RM „Ștefan cel Mare”, Chișinău, 1997, 86 p.;
2. Ciobanu Ig., *Criminologie*, Universitatea de Stat din Moldova, Tipografia Centrală, Chișinău, 2011, 560 p.;
3. Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 3-6/15 din 16 ianuarie 2009;
4. Codul penal al Republicii Moldova, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 128-129/1012 din 13 septembrie 2002 (în vigoare din 24 mai 2009);
5. Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie de la Istanbul, din 11 mai 2011;
6. Corcea N., *Hotărârile Curții Europene pentru Drepturile Omului cu privire la violența în familie: cazurile contra Republicii Moldova*, în Revista națională de drept nr. 3/2015, pp. 49-56;
7. Corcea N., *Identificarea etimologică a termenului „Violența în familie”*, în Revista națională de drept nr. 1/2015, pp. 48-55;
8. Florea B., *Violența în familie – etiologie și forme de manifestare*, în Studii și cercetări din domeniul științelor socio-umane, vol. 14, Ed. Agronaut, Cluj-Napoca, 2005, pp. 271-279;
9. Gorceag L., Sirbu S., Ioniță D., *Intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie*, Bons Offices, Chișinău, 2013, 104 p.;
10. Hogaș D.L., *Prevenirea și sancționarea violenței domestice prin normele dreptului penal*, Ed. „Lumen”, Iași, 2010, 226 p.;
11. Legea Republicii Moldova nr. 167 din 9 iulie 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 155-158 din 3 septembrie 2010;
12. Legea Republicii Moldova nr. 196 din 28 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 306-313 din 16 septembrie 2016;
13. Legea Republicii Moldova nr. 45 din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, în M. Of. al Republicii Moldova nr. 55-56 din 18 martie 2008;
14. Nistoreanu Gh., Păun C., *Criminologie*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1994, 352 p.;
15. Ogein A., *Sociologia devianței*, Ed. Polirom, Iași, 2002, 264 p.;
16. Pisapua G., *Fondamento et oggetto della criminologia*, Ed. Cedam, Padova, 1983, p. 14;
17. Popa J.C., *Violența în familie: conceptul și obiectul ocrotirii penale*, în Materialele Conferinței științifice internaționale anuale a doctoranzilor și tinerilor cercetători. Vol. II, ed. a VI-a, Chișinău, 2012, 432 p.;

18. Rădulescu M.S., *Devianță, criminalitate și patologie socială*, Ed. Lumina Lex, București, 1999, 288 p.;
19. Rădulescu S.M., *Sociologia violenței (intra)familiale: victime și agresori în familie*, Ed. Lumina Lex, București, 2001, 350 p.;
20. Rotari O., *Criminologie*, Ed. ULIM, Chișinău, 2011, 890 p.;
21. Sălăvăstru D., *Psihologia educației*, Ed. Polirom, Iași, 2004, 288 p.;
22. Sellin T., *Culture conflict and crime*, Social Science Research Council, New York, 1983, 116 p.;
23. Sutherland E.H., Cressey D.R., *Principes de criminologie*, Ed. Cujas, Paris, 1966, 662 p.;
24. Tucicov-Bogdan A., *Dicționar de psihologie socială*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, 256 p.;
25. Turliuc M.N., Adina K.H., Oana D., *Violența în familie. Teorii, particularități și intervenții specifice*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009, 232 p.;
26. Vouin R., Leautea J., *Droit pénal et criminologie*, Presses Universitaires de France, Paris, 1965, 629 p.;
27. Corobeinicov B.V., Cuznețov I.F., Mincovschi G.M., *Criminologie*, Ed. Literatură juridică, Moscova, 1988, p. 384;
28. Colpacov L.A., *Violența în familie: aspect victimologic, diferențiere responsabilitate și chestiuni de tehnică legislativă*, Iaroslav, 2007, p. 232;
29. Fateev A.N., *Violența în familie: experiența cercetării criminologice*, Moscova, 2006, p. 19;
30. Șaclov V.I., *Violența în familie: drept penal și criminologic*, Iaroslav, 2003, p. 197;
31. Iliășenco A.N., *Contracurarea crimei violente*, Institutul Ministerului Afacerilor Interne al Rusiei, 2003, p. 492.